

סגסג
"בפרי הארץ"

"בשלוז"

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אַל־תִּירְאוּ הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרַאתֶם עוֹד עַד־עוֹלָם"

"התיצבו וראו את ישועת ה'"

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי: ויאמר משה אל העם אל תיראו להודיע חכמתו של משה שהיה עתוד ועומד ומפייס כל אותן אלפים וכל אותן רבבות ועליו מפרש בקבלה (ו)החכמה תעז לחכם וגו' (קה' ז יט) **התיצבו** וראו אין יצבה בכל מקום אלא רוח הקודש כענין שנא' קרא את יהושע ו**התיצבו** וגו' (דב' לא יד) ואומ' ויבא יי **ויתיצב** וגו' (ש"א ג י) ואומ' (ולקחת) [והקהלת] אתם אל אוהל מועד ו**התיצבו** שם וגו' (במ' יא טז) ואומ' והנה יי נצב עליו (בר' כח יג) ואומ' ראיתי את יי **נצב** (עמ' ט א) למה היו יש' דומין באותה השעה ליונה שפרחה מפני בן הנץ נכנסה לה למערה לנקיט הסלע ונחש מכונן לפניו ממנה ליכנס לפניו אינה יכולה מפני הנחש לצאת לחוץ אין יכולה מפני בן הנץ והיתה צווחת ומטפחת בגפיה כדי שישמע בעל השובר ויבא כך כיון שראו יש' ים סוגר ושונא רודף נשאו עיניהם בתפלה ועליהן מפרש בקבלה יונתי בחגוי הסלע וגו' (שה"ש ב יד) כי קולך ערב בתפלה ומראך נאוה במעשים.

דבר אחר: ה**תיצבו** וראו את ישועת יי אמרו לו אמתי אמ' להן היום אמ' לו אין בנו כח לסבול נתפלל משה באותה שעה והראן המק' טורמאות של מלאכי שרת עוברין לפניו כענין שנא' וישכם משרת איש האלקים וגו' ויתפלל אלישע (אל יי) ויאמר וגו' ויפקח אלקים את עיני הנער וגו' (מ"ב י טו - יז) אף כך התפלל משה והראן המקום טורמאות של מלאכים שהן עוברין לפניו וכן הוא אומ' מנוגה נגדו וגו' (תה' יח יג) עביו כנגד טורמאות שלהן ברד כנגד אבני בלסטא שלהן גחלי אש כנגד נפט שלהן. וירעם בשמים יי כנגד הגפת תריסין שלהן ועליון יתן קולו כנגד צווחות שלהן. וישלח חציו ויפיצם וגו' שהן חצים כנגד חיצים שלהן וברקים רב ויהמם כנגד צחצוח זיין שלהן.

אור החיים: "התיצבו וראו" אולי שנתכוון לומר להם שיתיצבו בתפלה כמות שהיו עומדים וצועקים אל ה' כאמור בסמוך ויצעקו וגו' אל ה', וכן הוא אומר (שמואל א' א') אני האשה הנצבת עמכה וגו'.

אשר יעשה לכם היום. נתכוון באומרו היום להסיר מלבם חשש מה שעבר ביציאת מצרים שארך קץ הגאולה מיום שהתחילה הבשורה עד גמר הדבר שנים עשר חדש, לזה אמר להם כי לא יאריך זמן מלחמה זו אלא הן היום יעשה ה' התשועה.

אשר ראיתם את מצרים. כוונת מאמר זה אפשר שנתכוון להסיר מהם הפחד על זה הדרך באומרו הלא מה שראיתם את מצרים היום הוא לצד שלא תוסיפו לראותם עוד עד עולם לטעם זה הוא שהביאם ה' והראה ה' אותם לכם כדי שלא ישאר לכם שום מיחוש מהם לעולם, והוא מאמר הקודם שאמר להם (פסוק ד') וחזקתי את לב פרעה וגו', והגם שראו השר, גם אותו יתמדד לפניו כמו שכן היה.

רש"ר הירש: "התיצבו וראו" - מן הסתם כמו "ותתצב אחתו" (לעיל ב, ד): התיצבו בעמידה שיש עמה ציפיה, וכמו שם כן גם כאן מתייצב האדם בידיעה שאין בידו לעשות יותר מאשר לבטוח בישועת ה' ולצפות ולראות, כיצד ובמה יעשה את הישועה. הפעולה היחידה הנדרשת מן האדם ברגע גדול כזה היא ל"התיצב", פעולה המופנית אל פנימיותו ("יצב" = "ישב" עם האות צ'), המביאה את האדם למצב של מנוחה ולעמדה של ציפיה שקטה.

מלבי"ם: ויאמר משה. א"ל שדבר זה נצרך אם מפני קדוש ה', שעז"א התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, כי ישועה זו גדולה בערכה ובנפלאותיה מכל הישועות והנסים שהיו עד הנה, ובזה יתקדש שם ה' לעיני גוים רבים, ואם מפני צרכיכם כי אשר ראיתם את מצרים היום הוא מאת ה' כדי שלא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, שאם לא היה נס של קריעת ים סוף היו מצרים רודפים אחריהם בכל עת, וגם ישראל היה דעתם כ"פ לשוב למצרים, וע"י מפלתם ואבדם בים לא העיזו עוד לבא עליהם וישראל נפרדו מאתם עד עולם.

ה' ילחם לכם: ומה שתחשבו שתצטרכו למלחמה, ה' ילחם בשבילכם, כי הם באים להלחם עמו והוא מלחמת ה' לא מלחמתכם ואתם תחרישון. **מה תצעק:** אינך צריך לתפלה כי הנס והתשועה ערוכה ושמורה רק שצריך לישראל זכות כי מדה"ד מקטרג הללו עע"ז וכו', דבר אל ב"י ויסעו שיסעו אל תוך הים שבזה יראו אמונתם ובטחונם בה' ובזכות זה אנוסס נס להתנוסס.

סג

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' ראובן בא לבקר את שכנו בשבת והיה שם עובד זר שהכין לעצמו תה וכשבא ראובן רצה העובד למצוא חן בעיניו ואמר לו שמכבד אותו לשתות האם מותר או אסור ?

תשובה: עדיף לכתחילה שלא לשתות. (עיין משנ"ב סימן שכ"ה סעיף ד' סק' טז' בשם המגן אברהם אבל מעיקר הדין שרי כמבואר בסימן רעו' סק' י')

ב' יהודי שנעשה לו נס בחודש אדר שנה שעברה שניצל מתאונת דרכים באופן פלאי ונדר לעשות סעודה בחודש אדר בתאריך זה וכעת הוא שנה מעוברת האם יעשה את הסעודה באדר א' או באדר ב' ?

תשובה: יעשה באדר ב' (עיין במשנ"ב בסימן תקפ"ו סק' ח' שער הציון סק' יט')

חושן משפט

א' מעשה שהיה בבחור שצילם תמונה נדירה בצלמה שלו וכשחברו ביקש לפתח לו תמונה דנו על מחיר מסוים ומשנענה בחיוב הלך לפתח ובינתיים חבריו מהישיבה פתחו בחינם כעת הבחור דורש את מלא הסכום האם צריך לשלם?

תשובה: זה נהנה וזה לא חסר פטור אלא שכאן היה תנאי מפורש לשלם והוי כצא מהבית שכתב שם המ"א לפי"ז חייב לשלם וצריך עיון. (סימן שסג' סעיף ז')

ב' מתווך נהג בעורמה למשוך אליו קונים על ידי שפרסם דירה במכיר מוזל וכשיתקשרו אנשים אמר שזה לא רלוונטי אבל יש לו דירה אחרת מצוינת ופטנט זה קרה כמה פעמים ושאלתו האם יכול להמשיך לנהוג כך ?

תשובה: אסור אפי' למבואר שאפשר למשוך אליו קונים בכל מיני צורות אבל בשקר אסור. (בסימן רכ"ח סעיף יח')

אבן העזר

א' יהודי גר על יד בית ספר של בנות ישראל ופעמים שומע אותם שרות והוא באמצע התפילה האם מותר לו להמשיך להתפלל?

תשובה: מותר שאינו מתכוון להנות מקולם. (עיין בית שמואל סימן כא' סק' ה', וכל שכן כאן שלא מכיר ומכיתות ו' ומעלה יש יותר לחשוש לכתחילה מחמת שהגיעו לנערותם ובדיעבד שאינו מכירם שרי)

ב' האם מותר שהחולץ יעמוד ע"ג כיסא?

תשובה: הערוך לנר מסתפק בזה ויתכן שאם מחברים את הכיסא לרצפה עם ברגים, עדיף.

יורה דעה

א' האם יש בישולי עכו"ם בקפה שהכין הגוי ליהודי ?

תשובה: הפרי חדש מתיר והפנים מאירות מחמיר (עיין פסקי תשובה סימן קיד' סעיף א)

ב' גוי שעושה שכר מתפוחים ויין מרימונים האם זה בכלל הגזרה של סתם יינם שאסור לישראל לשתותם ?

תשובה: מותר כיון שאינו מצוי וכל דבר שאינו מצוי לא גזרו עליו. (עיין שו"ע קיא' סעיף ג')

"המעביר בנזיר"

בית הלוי: אבל בשביעי של פסח היה הכל להיפוך דעיקר הנס היה מה שנקרע הים לפני ישראל ונמצא דעיקר הנס היה לישועתן של ישראל, ומזה יצאה נקמה למצריים שרדפו אחריהם ונטבעו, והטביעה שלהם הרי לא היה בנס דכל מי שיהיה בתוך הים יטבע בו, רק הנס היה מצד החסד על ישראל ומזה יצאה נקמה למצריים וכמאה"כ (תהלים קמג יב) ובחסדך תצמית אויבי, דבהחסד שתרבה עלי תהרוג לאויבי. והטעם דאז כבר היה בידם של ישראל זכות פסח ודם מילה. גם איתא במכילתא על פסוק (בשלח ג) דבר אל ב"י ויסעו רבי אומר כדאי היא האמונה שהאמינו בי שאקרע להם הים שנאמר (שם) וישבו ויחנו לפני פי החירות כו' כדאי היא האמונה שלא אמרו למשה היאך אנו יוצאין למדבר אלא האמינו כו', וכמו שאה"כ (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

"מפרי הארץ" סיבון ש"א

בעניין: הוצאה מרשות לרשות.

א: תפילין בשבת האם מותר לצאת בהם לרשות הרבים ומדוע?

תשובה: אסור, שמא יטול מעליו ויטלטל.

ב: באיזה אופן מותר לטלטל מפתח בחגורה?

תשובה: באופן שעושהו אבזם.

ג: שעון כיס מוזהב לנוי האם מותר לצאת בו?

תשובה: אסור.

ד: מה הדין קשר חתיכת בגד להגנה מצער ואי נעימות או מלכלוך?

תשובה: להגנה מצער מותר ואי נעימות ולכלוך אסור.

ה: ניילון של מגבעת האם מותר לצאת בו במקום שאין עירוב?

תשובה: אסור.

ו: רגל תותבת מה הדין שהולך בה ומה הדין כשהוא בכיסה גלגלים ומטרתו רק שיראה שלם?

תשובה: כשהולך בה מותר ולהראות בה אסור.

ז: מה הדין לילך יחף בשבת?

תשובה: אסור, מפני שאינו עונג שבת.

ח: זקן שצריך הליכון האם מותר לו ללכת במקום שאין עירוב?

תשובה: מותר, כיון שאינו יכול ללכת בלעדיו והוא כעין מנעל.

ט: האם מותר לנכה להסיע עצמו בכיסא גלגלים?

תשובה: מותר, כי הוא לא יכול ללכת בלעדיו.

י: מה הדין מקל נחיה של עיוור מקל להולך על קרח מקל מוכסף של אדמורי"ם?

תשובה: מקל סומא: אסור, כיון שיכול ללכת בלעדיו. מקל קרח: מותר, שאינו יכול בלעדיו. ומקל אדמורי"ם: אסור

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467

Beit.horaah.613@gmail.com beisyosefsholem@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבית הוועד - בעניני "ט"ו בשבט"

הרב יעקב ישראל ברבן שליט"א

תענית בט"ו בשבט: עיקר עניין ט"ו בשבט הוא "התחלפות השנה לעניין מעשרות וערלה ורבעי בפירות האילן" ואינו מובא בש"ס כיו"ט. אמנם המרדכי בתחילת הלכות ר"ה באות תש"א וכן ההגה"מ פ"א משופר כתבו לעניין ציבור שבקשו לגזור תענית בה"ב וכל באחד מהם ט"ו בשבט, דאין להתענות בט"ו בשבט כיון שהוא בכלל ד' ראשי שנים ולא אשכחן תענית בר"ה, ואין לומר דאיהו קיל משאר ראשי שנים דהוּו מועד מחמת ר"ח, דכיוון דנקט' תנא בהדי שאר ראשי שנים משמע דשום הם. ע"ש בלשונו שהאריך בזה ונפסק להלכה בשו"ע בסימן תקע"ב ס"ג וי"ל בכוונתו אם הוא סמך ורמז בעלמא למנהג או דס"ל שהוא באמת מדינא דגמ'. ולפ"ר יש בזה לבא' סתירה במ"ב דבס"י תקע"ג ס"ק ז' הביא מהמ"א דחתן מתענה אף בימים שאין אומרים בה תחנון כגון ל"ג בעומר וכדו' כיון שאין בהם איסור תענית מדינא אלא מנהגא אבל בט"ו בשבט וט"ו באב אינו מתענה כיון שהזכרו בתלמוד¹. ולכאורה משמע דהני אינם ממנהגא אלא מדינא, וכן מפורש שם בתו"ד הפמ"ג.

ומאידך לעניין המתענה תענית חלום בשבת דצריך למיתב תענית לתעניתו כתב המ"ב בס"י רפ"ח ס"ק ט' דה"ה לכל הימים שאסור מדינא להתענות בהם כר"ח וחנוכה ופורים אבל ימים שהם משום מנהגא א"צ למיתב תענית לתעניתו, ומשמע לכא' דגם ט"ו בשבט חשיב רק מנהג, וכע"ז מבואר לכא' גם בס"י ת"כ ס"ק ד' שהביא מהט"ו דשרי לומר צידוק הדין (דהוי כהספד) על אדם גדול שמת. אף בימים שאין אומרים תחנון כט"ו בשבט וכדו' דאינם מועד, אבל לא בר"ח חנוכה ופורים דנזכרו בתלמוד. ולכא' מבואר דט"ו בשבט לא נזכר בתלמוד ואינו מדינא. (ויש מקום לומר דהתם מיירי לעניין איסור הספד ולא לעניין תענית, ואמנם לכא' מדמינן כלו ראשי שנים הו"ל טעם גם לאיסור הספד).

ואולי י"ל דיש דרגות בדברי: דהא חזינן דהמקבל תענית יחיד בר"ח וחנוכה לא חל עליו חיוב תענית כמבואר בשו"ע סימן תק"ע ס"א ומשמע דד"ז הוא רק מהני ימים ולא ט"ו בשבט והיינו דבר"ח וחנוכה היתה תקנה דרבנן של איסור תענית כאשר איסורים דרבנן ועשאום כמועד, משא"כ בט"ו בשבט ובאב לא היתה תקנה לאסור התענית אלא דשמעין מדברי הגמרא שאינו יום הראוי לתענית, וממילא לעניין חתן חשבינן לי' כיום שאסור מדינא ולא ממנהגא כיון שהוא מוזכר בגמ' אבל לעניין תענית לתעניתו ל"ח שעבר איסור ממש במה שנתענה, וכן לעניין צידוק הדין מקלינן כיון שלא מוזכר בגמ' דחשיב כמועד שהיתה בו תקנה לאסור הספד. (ועצם צידוק הדין אינו הספד ממש, וגם לעניין אדם גדול הרי מדינא שרי הספד בחכם בפניו.) ועכ"פ היוצא לדינא מהמ"ב דאין מתענים בט"ו בשבט בין יחיד בין רבים, ותענית חלום שרי וא"צ תענית לתעניתו, וחתן אין מתענה, ואין מספידים בו, ול"א צידוק הדין כי אם על אדם גדול.

אמירת תחנון: בשו"ע (בס"י קל"א ס"ו) מבואר דאין נופלים על פניהם בט"ו בשבט ודייק שם המ"ב דבמנחה שלפניו נופלין על פניהם, ואינו כר"ח ושאר מועדים (וא"ש מ"ש דאי"ז מועד ממש) אבל סיים דאין המנהג כן, אלא אף במנחה א"א תחנון. (וכמדו' שהחזו"א נהג לומר תחנון במנחה שלפניו) ולעניין למנצח מבואר שם שאומרים. (ומ"ש בביהגר"א דאין אומרים למנצח קאי על המועדים שהזכרו בסף הסעיף שם ע"ש ופשוט.)

מנהג אכילת פירות: עוד הובא שם במ"ב מהמג"א בשם התקון ישכר: דהאשכנזים נוהגים להרבות באכילת פירות (וכבר נתפשט מנהג זה בכל תפוצות ישראל בתוספת מרובה על העיקר) ובפשטות טעם המנהג לעשות היכר לדבר שהוא ר"ה לאילנות, ובנפש דוד לאדר"ת ביאר שהוא להזכיר מצוות תרו"מ (שזה עיקר דין ט"ו בשבט לחלק השנים למעשר). שנתבטלה בעוונותינו בגלות (ויש להוסיף דגם בא"י אינו נוהג מדאוריתא לרוב הראשונים) ולהתפלל שישבו כל המצוות התלויות בארץ כדינם. ולפ"ז י"ל דעיקר העניין באכילת פירות הוא לשים לב לכל המצוות התלויות בפירות האילן. (כמו שנהוג היום להתעורר בט"ו בשבט בהלכות ברכות ומעשרות וכו') ויש שהביאו רמז למנהג אכילת פירות על דרך דרוש מהא דאיתא בראש השנה י"ד: דרבי עקיבא ליקט אתרוג בט"ו בשבט. (ואמנם עיקר הגירסא לרוב הדעות בגמרא שהיה בר"ח שבת אבל מבואר שם דהסתפק אי לב"ה ר"ה לאילנות הוא א' שבת או ט"ו בשבט ואיכא למימר עד"ז דחזינן רבותא דאפילו מספק קיים מנהג זה) ואמנם יש לדקדק דלא נתבאר שם שאכלו בו ביום אלא שעישרו ב' עישורים מספק וכמש"נ דאדרבה עיקר היום הוא חיזוק בעניני מעשרות והמסתעף.

ט"ו בשבט בשביעית: לכאורה יש להעיר מאי שייכא ר"ה לאילנות בשביעית כיון שכל ענינו לחלק בשנות המעשר דהא בשביעית בלא"ה הכל פטור ממעשר, ואם היה דין קדו"ש חלה בפירות האילן מט"ו הוי א"ש, אבל מלבד מה שהחזו"א פסק כדעת הרמב"ם דקדו"ש תליא רק בר"ה וכמו שהביא בדרך אמונה (פרק ד' משמיטה ס"ק ס"ו), עוד הובא שם בביאור ההלכה דגם בדברי הר"ש דפליג דתליא בט"ו היינו רק לחומרא במוצאי שביעית אבל לא לקולא בתחילת שביעית דבזה ודאי חל מר"ה כמבואר בר"ש על התו"כ ולפ"ז לכו"ע אין נפ"מ למעשר. אמנם אין זה קושיה כלל דט"ו בשבט הוא נפ"מ גם לערלה ורבעי כמבואר בר"ה י', ומלבד זאת יש כמה היכי תימצי של מעשרות בשביעית כגון בעמון ומואב דנוהג מעשר עני ויבול נוכרי שנגמר ביד ישראל או יבול חו"ל שנגמר בא"י לחלק מהשיטות.

¹ ובאמת יש להעיר דהא כל האיסור תענית למד המרדכי משאר ראשי שנים, והרי בר"ח ניסן דהוי נמי ר"ה מבואר ברמ"א שם דשרי לחתן להתענות והיכי יהא ט"ו בשט חמיר מיניה, ואולי י"ל בדוחק דמצד עצמו ר"ח ניסן אסור בתענית כשאר ר"ח, ורק תענית צדיקים שיש בר"ח ניסן דוחה האיסור בפועל אבל מצד עצם היום הוא סיבה לאיסור תענית.